

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข่าว จากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม
  - 1.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
  - 1.2 ทฤษฎี/แนวคิดของที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม
  - 1.3 ประเภทของชุดกิจกรรม
  - 1.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
  - 1.5 ขั้นตอนการพัฒนาชุดกิจกรรม
  - 1.6 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม
  - 1.7 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์
  - 2.1 ความหมายของหนังสือพิมพ์
  - 2.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์
  - 2.3 การเลือกหนังสือพิมพ์
  - 2.4 หัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์
  - 2.5 การพิจารณาบทความ
  - 2.6 บทบาทและประโยชน์ของหนังสือพิมพ์
  - 2.7 ประเภทของบทความ
  - 2.8 หลักการอ่านและพิจารณาบทความ
  - 2.9 ลักษณะของบทความที่ดี
  - 2.10 การพิจารณาบทความในหนังสือพิมพ์
  - 2.11 บทบาทและประโยชน์ของหนังสือพิมพ์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์
  - 3.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์
  - 3.2 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์
  - 3.3 กระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
  - 3.4 ลักษณะของนักคิดวิเคราะห์
  - 3.5 การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
  - 3.6 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์
  - 3.7 การวัดการคิดวิเคราะห์
  - 3.8 การวัดและการประเมินผลการคิดวิเคราะห์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
  - 4.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 4.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
  - 4.3 การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ
  - 4.4 การวัดความพึงพอใจ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร
  - 5.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 5.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
    - 5.2.1 ความสำคัญ ลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
    - 5.2.2 คุณภาพผู้เรียนของผู้เรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
    - 5.2.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
    - 5.2.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้
    - 5.2.5 การวัดผลประเมินผล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม

1.1 ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรม (Activity Packages) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ชุดการสอน ชุดการเรียน ชุดการเรียนรู้สำเร็จรูป เป็นสื่อการสอนที่สามารถช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างนักเรียนหรือระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เต็มความสามารถ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า ชุดกิจกรรม และมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521, หน้า 105) ได้ให้ความหมายของชุดการสอน หรือชุดกิจกรรมหมายถึง ระบบการผลิตและนำสื่อการสอนแบบผสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยและหัวเรื่องช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ชุดกิจกรรมเป็นเทคโนโลยีการศึกษาอย่างหนึ่ง เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา และเป็นสื่อประสม ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ ได้กล่าวว่า เป็นสื่อประสมซึ่งครูนำไปใช้เป็นเครื่องชี้แนวทาง ที่ว่าจัดเป็นสื่อประสม เพราะเป็นประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่ต้องใช้สื่อหลายอย่าง ระบบการผลิตที่นำสื่อการเรียนหลายๆอย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน เรียกอีกอย่างหนึ่งคือ สื่อประสม (บำรุงศักดิ์ บุระสิทธิ์, 2548, หน้า 54 อ้างอิงใน วิชัย วงษ์ใหญ่, 2525, หน้า 174) และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวว่า ชุดกิจกรรม (Instructional package) เป็นสื่อประสมที่ได้จากระบบการผลิต และการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหน่วยหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (บำรุงศักดิ์ บุระสิทธิ์, 2548, หน้า 54 อ้างอิงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523, หน้า 117-118)

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526, หน้า 151) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า หมายถึงระบบของการนำสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

บุญชม ศรีสะอาด (2528, หน้า 169) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า หมายถึงสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมาประกอบกัน จัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (Package) เรียกว่า สื่อประสม (Multi-Media) เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

บุญแก้ว ควรรหาเวช (2542, หน้า 91) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรม ว่าเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งของสื่อประสม (Multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดเอาไว้ เป็นชุดๆ แล้วแต่ผู้สร้างจะสร้างขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้สอน เกิดความมั่นใจที่พร้อมจะสอน

ฮุสตัน (สมภพ, 2524, หน้า 5 อ้างอิงจาก Houston) ได้ให้ความหมายของ ชุดการสอน หรือชุดกิจกรรม หมายถึง ชุดของประสบการณ์ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมาย

กูด (Good, 1973, หน้า 306) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า คือ โปรแกรม การสอนทุกอย่างที่จัดไว้เฉพาะทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เนื้อหา คู่มือครู แบบฝึกหัด มีการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนอย่างครบถ้วน ชุดการสอนนั้นนักเรียนจะได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้จัดให้และเป็นผู้แนะนำเท่านั้น

จากการศึกษาความหมายเบื้องต้น สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม คือ การนำสื่อหลากหลายชนิด มาจัดใช้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ จัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (Package) โดยอาจจัดขึ้นสำหรับหน่วย การเรียนตามหัวข้อเรื่องและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้นักเรียน ให้สอดคล้อง กับวิชา หน่วยและหัวข้อเรื่อง จุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ทฤษฎี/แนวคิดสำคัญในการพัฒนาชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521, หน้า 107-109) ได้กล่าวถึงแนวความคิด จะนำสู่การผลิตชุดกิจกรรม สรุปได้ ดังนี้

แนวความคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคคลมีความแตกต่างกัน หลายด้าน เช่น สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ร่างกาย สังคม การนำวิธีการสอนเป็น รายบุคคลมาใช้ จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

1. ความพยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นแหล่งความรู้ มาเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ โดยนิยมจัดในรูปของชุดการสอนหรือชุดกิจกรรม

2. แนวความคิดที่จะนำการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์มาบูรณาการ เป็นแหล่งความรู้ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

3. แนวความคิดที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม ในอดีตครูจะเป็นผู้นำและนักเรียนเป็นผู้ตาม ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาส ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี แต่ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น

4. แนวความคิดในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยนำหลักจิตวิทยาการ เรียนรู้มาใช้ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสามารถ และความสนใจ ของตนเอง ทั้งยังได้ทราบผลการปฏิบัติกิจกรรมของตน เมื่อปฏิบัติกิจกรรมถูกต้องก็จะได้รับ

การเสริมแรง ทำให้เกิดความพึงพอใจ และความพยายามปฏิบัติกิจกรรมต่อไปด้วยความตั้งใจ

สรุปได้ว่าในการพัฒนาชุดกิจกรรมควรคำนึงถึง 5 แนวคิดสำคัญ คือการประยุกต์ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากยึด “ครู” เป็นแหล่ง ความรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอน แบบต่าง ๆ โดยมีการจัดระบบการใช้สื่อการสอนที่บูรณาการกันอย่างเหมาะสม แนวคิดในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และการนำหลักจิตวิทยามาใช้ ในการจัดการเรียนรู้

1.3 ประเภทของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526, หน้า 118) กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมมี 4 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนที่มุ่งขยายเนื้อหาสาระการสอน แบบบรรยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลงและใช้สื่อการสอนทำหน้าที่แทน
2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรม กลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน กลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น
3. การสอนตามเอกัตภาพหรือการสอนเป็นรายบุคคล เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียน สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อาจเป็นการเรียนใน โรงเรียนหรือในบ้านก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนก้าวหน้าตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อม ของผู้เรียน
4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ครูผู้สอน กับผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่น ต่างเวลามุ่ง สอนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าเรียน

วัชรภรณ์ เจริญสุข (2547, หน้า 13 อ้างอิงใน สุกิจ ศรีพรหม, 2541, หน้า 68-69) ได้แบ่งประเภทของชุดการสอนเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย หรือเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครูผู้ใช้ คือเป็นการสอนที่กำหนดกิจกรรม และสื่อการเรียน เพื่อให้ครูใช้ประกอบการสอน การบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้น้อยลง เน้นบทบาทของนักเรียนให้มากขึ้น
2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม ชุดการสอนแบบนี้เน้นที่ตัวนักเรียนได้ประกอบ กิจกรรมร่วมกัน และอาจจัดในรูปแบบของศูนย์การเรียน แต่ละศูนย์มีสื่อการเรียน หรือบทเรียน ครอบคลุมตามจำนวนนักเรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น ให้นักเรียนได้หมุนทำกิจกรรมจนครบทุกศูนย์
3. ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล

นักเรียนศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของตนเอง

1.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

ทีศนา แคมณี (2534, หน้า 10-12) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ หรือชุดกิจกรรม ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลขกิจกรรม ชื่อของกิจกรรม และเนื้อหาของกิจกรรมนั้น
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรม และลักษณะของการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้น แนวคิดเป็นส่วนที่ระบุเนื้อหา หรือมโนทัศน์ของกิจกรรมนั้น ส่วนนี้ควรได้รับการย้ำ และเน้นพิเศษ
4. เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ครูทราบว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง
5. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนที่ระบุวิธีการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีการจัดกิจกรรมนี้ได้จัดไว้เป็นขั้นตอน

สมจิต สุวธนไพบุลย์ (2537, หน้า 43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย

1. ชื่อชุด หมายถึง ลำดับที่ของชุดและหัวเรื่อง
2. เวลา หมายถึง กำหนดเวลาเรียนเป็น 50 หรือ 100 นาที ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ หมายถึง การระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร
4. ข้อชวนคิด หมายถึง การกำหนดคติพจน์ให้คิดนำไปสู่การสร้างจิตสำนึก การพึ่งพาตนเอง
5. กิจกรรม หมายถึง การกำหนดงานปฏิบัติ การอ่านค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือเรียน การทดลองโดยมีวัสดุอุปกรณ์ให้
6. การตรวจสอบบทรูป หมายถึง การตรวจสอบข้อความที่สรุปไว้ให้ ว่าถูกต้อง กับความเข้าใจมากน้อยเพียงไร
7. การทำกิจกรรมสะสมคะแนน หมายถึง การให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามลำดับความสนใจ

8. การตอบคำถามท้ายกิจกรรม หมายถึง การกำหนดคำถามตามจุดประสงค์
ให้นักเรียนตอบ

9. การตรวจคำตอบ หมายถึง การให้นักเรียนตรวจคำตอบด้วยตนเอง
โดยดูจากแบบเฉลยคำตอบที่ให้ไว้

10. แบบประเมินตนเอง หมายถึง แบบฟอร์มที่ให้นักเรียนกรอกคะแนนที่ได้
จากการประเมินผลด้วยตนเอง

กรรณิการ์ ไผทพันธ์ (2541, หน้า 83-84) ได้จัดทำชุดกิจกรรมสิ่งแวดล้อม
ตามวิธีการวิจัย มีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุชื่อเนื้อหาการเรียน
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายที่นักเรียนต้องทำให้
บรรลุผลเมื่อจบกิจกรรม

4. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุในการเรียนชุดกิจกรรมนั้น
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการกับชุดกิจกรรมนั้น
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
7. กิจกรรมเป็นส่วนที่นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรม

ชลสิทธิ์ จันทาสี (2543, หน้า 50) ได้ทำชุดกิจกรรมการตัดสินใจทางวิทยาศาสตร์
มีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม เป็นชื่อที่จะศึกษาในชุดกิจกรรมนั้น
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายที่นักเรียนต้องทำ
บรรลุผลเมื่อจบกิจกรรม

4. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนระบุเวลาในการเรียนชุดกิจกรรมนั้น
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
7. สถานการณ์ เป็นส่วนที่ระบุสถานการณ์ที่เป็นการบรรยาย รูปภาพ

หรือการทดลอง

8. กิจกรรม เป็นส่วนที่ให้นักเรียนปฏิบัติที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรม
9. คำถามท้ายกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุข้อคำถามการปฏิบัติกิจกรรม

10. คำเฉลยกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุถึงคำตอบในคำถามท้ายกิจกรรม
 วิชาภรณ์ เจริญสุข (2547, หน้า 16 อ้างอิงใน ปฐมพร อาสนวิเชียร, 2541, หน้า 7)
 กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมว่ามีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. คำชี้แจง
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม
4. เวลาที่ใช้ในกิจกรรม
5. สื่อ อุปกรณ์
6. เนื้อหาสาระ
7. กิจกรรม
8. การประเมินผล

คาร์ดาเรลลี (Cardarelli, 1973, p. 150) ได้กำหนดโครงสร้างชุดการเรียนรู้
 หรือชุดกิจกรรมว่าต้องประกอบด้วย

1. หัวข้อ
2. หัวข้อย่อย
3. จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล
4. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
5. การทดสอบก่อนเรียน
6. กิจกรรมและการประเมินตนเอง
7. การทดสอบย่อย
8. การทดสอบขั้นสุดท้าย

เนลสัน และเลอเบียร์ (Nelson and Lorbeer, 1975, p. 247) ได้สร้างชุดการเรียนรู้
 กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์สำหรับแนะนำครู ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งครู
 สามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้ในห้องเรียน หรือใช้เป็นหนังสืออ้างอิงเพิ่มเติม ใช้ฝึกฝนทักษะการทำ
 โครงการในการสร้างชุดการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมประกอบไปด้วยปัญหา เพื่อนำไปสู่กิจกรรมคำถาม
 การที่มีปัญหาและคำถามจะช่วยให้ครูเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม มาใช้ในการสอบถามความ
 คิดเห็นของเด็กได้ คำถามทางด้านความคิดสร้างสรรค์จะรวบรวมไว้ทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรม
 คำถามเหล่านี้จะชักจูงเด็กแนะนำเด็ก และครูเพื่อให้เกิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ให้มีการทดลอง

กว้างขวางออกไป ถ้านักเรียนสนใจจะศึกษาต่อไปอีก ทุกกิจกรรมที่สร้างขึ้นอยู่กับระดับชั้นกลุ่ม และความสนใจของเด็ก ลักษณะของชุดกิจกรรมประกอบด้วย

1. ปัญหาซึ่งเป็นชื่อเรื่องของกิจกรรม
2. วัสดุ อุปกรณ์
3. วิธีดำเนินการทดลอง
4. รายละเอียดเพิ่มเติมประกอบไปด้วยการอ้างอิงกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์

และคำแนะนำต่างๆ ในการศึกษาต่อไป

5. คำถามท้ายกิจกรรมเพื่อให้เกิดความคิด คำถามเร้าใจเด็กทำให้เกิดการซักถาม และคิดหาวิธีการเพื่อหาคำตอบเหล่านั้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่มีผู้กำหนดองค์ประกอบ ของชุดกิจกรรมไว้หลายแบบ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบหลัก คือ ชื่อชุดกิจกรรม คำชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาที่ใช้ เนื้อหาสาระ การประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

1.5 ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521, หน้า 65) ได้กล่าวถึงหลักการสร้างไว้ 10 ข้อ ดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาหน่วยวิชาออกเป็นหน่วยการสอน
3. กำหนดหัวเรื่องหรือหน่วยการสอนย่อยให้สัมพันธ์กับเวลาครั้งละ 1 – 2

ชั่วโมง

4. กำหนดมโนทัศน์ และหลักการให้สอดคล้อง กับหัวเรื่องให้สรุปรวบรวมแนวคิด และหลักเกณฑ์สำคัญเพื่อไว้เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้อง

5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้อง กับเนื้อเรื่องโดยเขียนให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

6. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเล่นเกม เป็นต้น

7. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสอบอิงเกณฑ์เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการผ่านกิจกรรมแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกการผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอน

ทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วก็จัดไว้เป็นหมวดหมู่

9. การทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ

10. การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียน

รุ่งทิวา จักรกร (2527, หน้า 89-92) ได้กล่าวถึงการสร้างชุดกิจกรรมประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำการสอนอาจจะกำหนดเรื่องตามหลักสูตร หรือกำหนดเรื่องขึ้นใหม่ตามความเหมาะสมก็ได้ จะแบ่งเนื้อหาอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา และใช้ชุดกิจกรรม ซึ่งในการจัดแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรมในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน

2. จัดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ แล้วแต่ความต้องการ และความเหมาะสม

3. จัดหน่วยการสอนจะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่งๆ ควรใช้เวลาเท่าไร ใช้เวลาเรียนเป็นกี่คาบหรือสัปดาห์หรือตามความเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาผู้เรียน

4. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนให้เป็นหัวข้อย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนแต่ละหน่วยจะประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนรู้อะไรบ้าง กำหนดหัวข้อแต่ละหน่วยนั้น

5. ความคิดรวบยอดหรือหลักการต้องกำหนดให้ชัดเจน ว่าผู้เรียนมีความคิดรวบยอด หรือหลักการอะไร

6. กำหนดจุดประสงค์ในการสอนซึ่งหมายถึง จุดประสงค์ในการสอนทั่วไป และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชัดเจน

7. การวิเคราะห์งานโดยนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมว่าควรทำอะไรก่อนหลัง แล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับจุดประสงค์ลำดับกิจกรรมการเรียนหลังจากพิจารณาจุดประสงค์ ของแต่ละข้อว่าจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร จึงจะบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และต้องพิจารณาถึงกิจกรรมที่จะเสริมสร้างความสนใจ และสามารถให้กับนักเรียนอีกด้วย

8. กำหนดแบบประเมินผลครูต้องหาวิธีในการประเมินผลจะใช้วิธีใด จึงจะประเมินผลได้อย่างแน่นอน ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

9. เลือกและผลิตสื่อการสอนโดยพิจารณาจากข้อ 7 เมื่อทราบว่าจะใช้สื่อการสอน

อะไรแล้วก็จัดหา หรือผลิตเพื่อให้ได้ตามที่ต้องการ จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกแก่การใช้หา ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เมื่อสร้างชุดกิจกรรมเสร็จแล้วทำการหาประสิทธิภาพโดยการทดลอง ใช้เพื่อแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ในกรณีที่ใช้ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มต้องหากิจกรรมสำรอง ซึ่งเตรียมไว้ เพื่อเสริม ความรู้สำหรับเด็กที่เรียนเร็ว หรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อน จะได้มีกิจกรรมทำ

10. สร้างแบบทดสอบก่อน และหลังเรียน พร้อมทั้งเฉลยขนาดรูปแบบ ของชุดกิจกรรมควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อความสะดวก ในการใช้ และความเป็นระเบียบ ในการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านประโยชน์ ประหยัด สะดวก และความคงทนถาวร พร้อมทั้ง ความสวยงาม ด้านหน้า และด้านหลังของชุดกิจกรรม ควรเขียนข้อความให้เรียบร้อย เพื่อความ สะดวกในการนำไปใช้

1.6 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 459) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการทดสอบ หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

สำหรับหน่วยงานผลิตชุดกิจกรรม เป็นการประกันคุณภาพของชุดกิจกรรมว่าอยู่ใน ขั้นสูงเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก หากไม่ทดสอบประสิทธิภาพและผลิต ออกมาใช้ประโยชน์ได้ไม่ดีก็ต้องทำใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลา แรงงาน และเงินทอง

สำหรับผู้ใช้ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่มุ่งหวัง ดั้งนั้นก่อนการนำชุดกิจกรรมไปใช้ ครูควรมั่นใจว่าชุดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้ ได้ชุดกิจกรรมที่มีคุณค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด

สำหรับผู้ผลิตชุดกิจกรรม การทดสอบหาประสิทธิภาพจะทำให้ผู้ผลิตมั่นใจได้ว่า เนื้อหาที่บรรจุในชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมและง่ายต่อการเข้าใจอันจะช่วยให้ผู้ผลิตมี ความชำนาญสูงขึ้น เป็นการประหยัดแรงงาน เวลา และเงินทองในการเตรียมต้นแบบ

การกำหนดเกณฑ์หาประสิทธิภาพ หมายถึง การกำหนดระดับประสิทธิภาพของ ชุดกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์จะประเมินจากพฤติกรรม ของผู้เรียน 2 ประเภท คือ

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง เป็นการประเมินจากพฤติกรรมย่อยๆ หลายพฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ”(Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรม กลุ่ม กิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมอื่นๆ ตามที่ผู้สอนกำหนด

2. พฤติกรรมขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินผลลัพธ์ (Product) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 25-29) จำแนกวิธีการหาประสิทธิภาพของ
ชุดกิจกรรมเป็น 3 วิธี คือ

1. การหาประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือครู โดยจะใช้แบบประเมินผลให้
ผู้เชี่ยวชาญหรือครูพิจารณาทั้งด้านคุณภาพ เนื้อหาสาระ และเทคนิคการจัดทำสื่อ
นั้นๆ แบบประเมิน อาจเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) หรือเป็นแบบเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย
สรุปผลเป็นความถี่แล้วอาจทดสอบความแตกต่างระหว่างความถี่ด้วยไคแอสคว

2. การหาประสิทธิภาพโดยผู้เรียน มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการหาประสิทธิภาพ
โดยผู้เชี่ยวชาญหรือครู แต่เน้นการรับรู้คุณค่าที่ได้จากการเรียนเป็นสำคัญ
ประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่มีความเที่ยงตรงที่จะพิสูจน์คุณภาพ และคุณค่าของสื่อการสอน
นั้นๆ โดยจะวัดว่าผู้เรียนที่เกิดการเรียนรู้จะสูงขึ้นบ้าง เป็นการวัดเฉพาะผลที่เป็นจุดประสงค์
ของการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมนั้นอาจจำแนกได้เป็น 2 วิธี คือ

2.1 กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ เช่น เกณฑ์ 80/80 หรือ 90/90

2.2 ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า แต่จะพิจารณาการเปรียบเทียบผล
การสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ หรือเปรียบเทียบว่าผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมนั้นสูงกว่า หรือเท่ากับสื่อ หรือเทคนิคการสอนอื่นหรือไม่ โดยใช้
สถิติทดสอบค่าที่ (t - test)

การพัฒนาชุดกิจกรรมนี้ จะใช้การผสมผสานจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมของผู้สอน
กิจกรรมของผู้เรียน วัสดุการสอน สื่อการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
เพื่อให้เป็นเครื่องมือช่วย ทั้งผู้สอน และผู้เรียนที่จะได้รับความสะดวกในการเรียนรู้ เพราะได้
วางแผนทุกอย่างแล้ว ผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพแล้ว

1.7 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 120) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรม ซึ่งสรุป
ได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้อ่านถ่ายถอดเนื้อหา และประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีลักษณะ
เป็นนามธรรมสูง เช่น การทำงานของเครื่องจักรกล อวัยวะในร่างกาย
2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดกิจกรรม
การเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเอง
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้
ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อม และความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่หยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

5. ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ครู ชุดกิจกรรมสามารถทำให้นักเรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าครูผู้สอนจะมีสภาพหรือขัดข้องทางอารมณ์มากนักน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้นักเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกของครูผู้สอน เนื่องจากชุดกิจกรรมทำหน้าที่ ถ่ายทอดความรู้แทนครูแม้ครูจะพูดหรือสอนไม่เก่ง นักเรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดกิจกรรมที่ผ่านการหาประสิทธิภาพมาแล้ว

7. ช่วยให้คุณวัดผลนักเรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

8. ช่วยสร้างเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง หรือการศึกษานอกระบบ

เพราะชุดกิจกรรม สามารถนำไปสอนนักเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

9. แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดกิจกรรมสามารถทำให้นักเรียน เรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่นักเรียนซึ่งต่างกัน

วีระ ไทยพานิช (2524, หน้า 137) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่นำชุดกิจกรรมมาใช้ดังนี้

1. เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ รู้จักทำงานร่วมกัน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนก้าวหน้าไปตามอัตราความสามารถของแต่ละคน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวัสดุการเรียน และกิจกรรมที่ชอบ
4. เป็นการเรียนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. มีการวัดผลตนเองบ่อยๆ ทำให้นักเรียนรู้การกระทำของตน และสร้าง

แรงจูงใจ

6. นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง
7. เป็นการเรียนรู้ชนิด Active ไม่ใช่ Passive
8. นักเรียนเรียนที่ไหน เมื่อไรก็ได้ ตามความพอใจของนักเรียน
9. สามารถปรับปรุงการสื่อความหมายระหว่างนักเรียน กับครู

จากประโยชน์ของชุดกิจกรรมที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนที่มีความเหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ได้แสดงออก พร้อมทั้งฝึก

การทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

2.1 ความหมายของหนังสือพิมพ์

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, หน้า1244) ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า สิ่งพิมพ์ข่าวและความเห็นเสนอประชาชนตามปกติออกเป็นรายวัน(กฎ)สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไปมีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

Good (1973, p. 385) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ คือสิ่งที่ตีพิมพ์ออกมาตามระยะเวลาที่กำหนดมีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่หลายแผ่นพับ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข่าวสารและสิ่งที่น่าสนใจ โดยทั่วไปจะออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายบ็อกซ์ หรือรายเดือนก็ได้

ดรุณี หิรัญรักษ์(2529, หน้า 1) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์เราจะสามารถทราบข่าวสารเหตุการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ว่าใกล้หรือไกลตัวได้จากหนังสือพิมพ์

มาลี บุญศิริพันธ์ (2537, หน้า 2) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ คือแหล่งรวมข่าวสารความบันเทิง พิมพ์บนกระดาษราคาถูกลง ซึ่งออกมาเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หนังสือพิมพ์จะล้าสมัยไปทันทีที่ฉบับใหม่ออกมาแทนที่

สุกัญญา ตริวนิช(2550, หน้า 1) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ คือ หนังสือบอกข่าวหมายรวมตั้งแต่หนังสือข่าวฉบับย่อย ๆ ทำด้วยมือของคนเพียง 2 -3 คน ไปถึงหนังสือพิมพ์ ระดับชาติที่ออกในเมืองใหญ่ ๆ มีคนงานเป็นร้อยเป็นพัน หนังสือพิมพ์จะออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายบ็อกซ์ หรือรายเดือนก็ได้

กรมวิชาการ(2536, หน้า 191) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า เป็นสิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าว และเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ทั้งภายในภายนอกประเทศที่นำเสนอข่าว ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจและสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวกีฬา ข่าวธุรกิจ และบันเทิง ฯลฯ โดยมีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่จำนวนหลายพับซ้อนกัน ไม่มีการเย็บเล่ม หนังสือพิมพ์ มีทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

สนั่น ปัทมะทิน (2537, หน้า 16) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า คือสิ่งพิมพ์ (Print modcl) หรือ สิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวสารความคิดเห็น ความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนโฆษณา สินค้า และบริการแก่ผู้อื่นเป็นประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือซ้ำกว่านี้ แต่ส่วนใหญ่ อยู่ในเขตเมือง มักมีหนังสือพิมพ์รายวัน

เอมอร สงวนดี (2546, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ว่า เป็นเครื่องมือสื่อสารที่ผลิตออกมาเป็นรายวันทุกวัน เพื่อเสนอข่าวสารที่น่าสนใจ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันการผลิต หนังสือ พิมพ์รายวันจึงต้องแข่งกับเวลา ต้องอาศัยทักษะในการเลือกสรรเนื้อหาการเรียบเรียง ถ้อยคำ ไม่อาจจะทำอย่างประณีตบรรจงเหมือนหนังสือประเภทอื่นๆ ได้หนังสือพิมพ์มุ่งหมายให้ คนทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจได้ดี

2.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์

กิติมา สุรสุนธิ (2544, หน้า 156) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์ สามารถแบ่งออกได้หลาย ประเภทตามเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไปแต่โดยทั่วไป หนังสือพิมพ์จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ

1. ประเภทเฟื่องปริมาณ (popular newspaper) คือ หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญ กับข่าวประเภทเร้าอารมณ์ตื่นเต้น (sensation) เช่น ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ข่าวบันเทิงเบาๆ (soft news) ที่เหมาะสำหรับผู้อ่านระดับทั่วไป

2. ประเภทเฟื่องคุณภาพ (quality newspaper) คือ หนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญ กับข่าวประเภท มีผลกระทบต่อสังคม ลักษณะของเนื้อหาสาระที่นำมาเสนอ ค่อนข้างหนัก (hard news) เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ และข่าวต่างประเทศ หนังสือพิมพ์ ประเภทนี้จะเน้นวิเคราะห์สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นประกอบในคอลัมน์หน้าในด้วย ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ประเภทเฟื่องคุณภาพค่อนข้างอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคล ที่มีความสนใจความเคลื่อนไหว ของข่าวการเมืองมากกว่าประเภทเฟื่องปริมาณ

สุภาพันท์ บุญสะอาด (2517, หน้า 138-139) แบ่งหนังสือพิมพ์ตามเนื้อหาสาระ ของข่าวโดยยึดผู้อ่านเป็นหลักออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. หนังสือพิมพ์สำหรับปัญญาชนทั่วไป หรือหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอเนื้อหา หนักไปทางการเมือง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จัดหน้าเรียบๆ พาดหัวข่าวสำคัญทางการเมืองปัจจุบัน และข่าวเหตุการณ์ของโลก ตีพิมพ์ภาพประกอบน้อย

2. หนังสือพิมพ์สำหรับประชาชนทั่วไปหรือหนังสือพิมพ์ที่เอาใจตลาดมีชาวหนัก ไปทางเรื่องอาชญากรรม เพื่อเร้าความสนใจของชาวบ้าน ก่อให้เกิดความตื่นเต้น มีภาพประกอบ มาก

3. หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวเศรษฐกิจ และข่าวการค้าโดยตรง ข่าวทั้งหน้าแรก และหน้าใน ไม่ว่าจะ เป็นบทความ สารคดี คอลัมน์สังคม เป็นเรื่องราวเศรษฐกิจ การค้าขาย สินค้า ประเภทต่าง ๆ ราคาสินค้า ราคาเงินตรา รวมทั้งข่าวเศรษฐกิจในต่างจังหวัดด้วย ไม่มีการนำเสนอ ข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม และเรื่องรื่นรมย์ แม้แต่การโฆษณา ก็เป็นเรื่องราวในวงการธุรกิจ การค้าทั้งสิ้น

กันทิม ณะโสณ (2534, หน้า 405-406) ได้จำแนกประเภทของหนังสือพิมพ์ ตามลักษณะการครอบคลุมอาณาเขตของการให้บริการออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. หนังสือพิมพ์ระดับชาติเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีผู้อ่านอยู่ในประเทศต่างๆ ต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา การผลิตหนังสือพิมพ์จะทำได้ในประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยใช้ภาษาสากล แล้วจัดส่งไปจำหน่ายในประเทศต่างๆ หรือมีสำนักงานสาขาอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วจัดส่งไปประเทศใกล้เคียง

2. หนังสือพิมพ์ระดับชาติเป็นหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายในประเทศ เผยแพร่ไปทั่วประเทศมีเนื้อหาที่รับใช้ประชาชนโดยส่วนรวม ครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางทั้ง การเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและปัญหาอื่นๆ ทั้งภายในประเทศ และนอกประเทศ

3. หนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่น เป็นหนังสือที่มีเนื้อหา และพิมพ์เผยแพร่ เฉพาะในท้องถิ่น โดท้องถิ่นหนึ่งซึ่งแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ระดับชุมชน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เลือกวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ประเภท จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณ มีกำเนิดในปี พ.ศ. 2504 เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนจำหน่ายสูงสุดในประเทศ มีความก้าวหน้าทางด้านเทคนิค และวัสดุอุปกรณ์ในการพิมพ์ เน้นหนักทางด้านข่าวอาชญากรรม และข่าวสนอง อารมณ์ มากกว่าข่าวการเมือง พาดหัวข่าวด้วยอักษรตัวโต ใช้ถ้อยคำหวือหวา ให้ความสำคัญแก่ ข่าวความทุกข์ยากของประเทศ และข่าวคอร์ปชั่นของข้าราชการ มีบทวิพากวิจารณ์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เรื่องแปลก ต่างประเทศ

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณมีกำเนิดในปี พ.ศ.2507 เน้นหนักทางด้านข่าวอาชญากรรม ข่าวในวงสังคม และข่าวสนองอารมณ์ มากกว่าข่าวการเมือง มีการพาดหัวข่าวที่ตื่นเต้น เพื่อดึงดูดความสนใจด้วยแก์ผู้อ่านมีคอลัมน์ต่างๆ ครอบคลุมไทยรัฐ

2.3 การเลือกหนังสือพิมพ์

เสนอข่าวตรงตามความเป็นจริง ทันต่อเหตุการณ์ รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

1. ใช้ภาษาสุภาพ และถูกต้องตามหลักภาษา
2. การจัดหน้ากระดาษสำหรับลงข่าว บทความ และโฆษณา

มีสัดส่วนพอเหมาะ

3. เจ้าของ และบรรณาธิการน่าเชื่อถือ มีอุดมคติ และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.4 หัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์

ประกอบด้วยข่าว และบทความ ดังนี้

1. ข่าว หมายถึง เหตุการณ์ที่คนในสังคมกำลังให้ความสนใจ และตีพิมพ์เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร เหตุการณ์ ที่นำมาเขียนเป็นข่าวจะต้องเป็นเรื่องทันเหตุการณ์ และส่งผลกระทบต่อบุคคลในสังคม
2. บทความ หมายถึง ข้อเขียนร้อยแก้วที่มุ่งให้สาระความรู้ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน เนื้อหาของบทความส่วนใหญ่จะต้องเป็นประเด็นที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ และอยู่ในความสนใจของคนในสังคม
3. ข่าว และบทความ มีลักษณะเหมือนกันประการหนึ่ง คือ ความทันเหตุการณ์ เพราะจะต้องเขียนอยู่ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น จึงเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้ดี

2.5 การพิจารณาข่าว

พรทิพย์ ศิริสมบุญเรือน และคณะ (2548, หน้า 62-73) กล่าวว่าควรพิจารณาว่าข่าว และบทความที่ได้อ่าน มีคุณค่าเพียงใด และควรพิจารณาด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาข่าวองค์ประกอบของข่าว ข่าวมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

- 1.1 พาดหัวข่าว (Headline) เป็นส่วนนำที่สร้างความสนใจ

โดยใช้คำที่สะดุดตาและตัวอักษรขนาดใหญ่

- 1.2 ความนำ (Lead) คือ เนื้อเรื่องย่อของข่าว เป็นการเขียนอธิบาย

ให้ผู้อ่านทราบโดยสรุปว่าเหตุการณ์ที่นำมาเขียนข่าวมีเนื้อความอย่างไร ความนำที่ดีจะต้องชัดเจน และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวโดยอาจไม่จำเป็นต้องอ่านส่วนต่อไป

1.3 ส่วนเชื่อม (Neck) คือส่วนที่อยู่ระหว่างความนำกับเนื้อเรื่องทำหน้าที่ขยายความหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากความนำ องค์ประกอบส่วนนี้ไม่มีความจำเป็นมากนัก บางข่าวอาจจะมีส่วนนี้ และบางข่าวอาจไม่มีก็ได้ แต่จากการสำรวจข่าวส่วนใหญ่ในปัจจุบันพบว่าไม่มีส่วนเชื่อม

1.4 เนื้อข่าว (Body) คือรายละเอียดทั้งหมดของข่าว ส่วนใหญ่นิยมเขียนเป็นย่อหน้าสั้น ๆ หากมีรายละเอียดมากก็จะเขียนแยกเป็นหลายย่อหน้า โดยเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเรียงลำดับความสำคัญมากไปหาน้อย อย่างไรก็ตาม นักเรียนคงเคยพบว่า ข่าวบาง

2. ประเภทของข่าว ข่าวที่อ่านในหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารแบ่งออกเป็น

2 ประเภท

2.1 ข่าวหนัก (Hard news) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อเรื่องในเชิงสาระ และมีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวธุรกิจ ข่าวการศึกษา เป็นต้น

2.2 ข่าวเบา (Soft news) หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นในกลุ่มย่อยๆ ไม่มีอิทธิพลต่อคนส่วนใหญ่ในสังคมมากนัก เช่น ข่าวชาวบ้าน ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา หรือข่าวอาชญากรรม เป็นต้น

3. หลักการอ่าน และพิจารณาข่าว ในการอ่านข่าวควรพิจารณาตามโครงสร้างของข่าวดังนี้

3.1 พิจารณาพาดหัวข่าว การพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์เป็นการจัดลำดับความสำคัญของข่าว หากสังเกตการณ์พาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ จะพบว่าส่วนสำคัญที่สุดคือการพาดหัวข่าวขนาดใหญ่ ส่วนที่รองลงมาจะใช้ตัวอักษรขนาดเล็กลงตามลำดับ ดังนั้นในการอ่าน และพิจารณาข่าว ควรอ่านพาดหัวข่าวใหญ่ก่อน แล้วจึงอ่านพาดหัวข่าวย่อย

3.2 พิจารณาความนำ เมื่ออ่าน และพิจารณาพาดหัวข่าว และทราบเรื่องราวสั้นๆ ของข่าวแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการอ่าน และพิจารณาความนำ ซึ่งสรุปเรื่องราวของข่าวโดยขยายความ หรือเพิ่มรายละเอียดจากการพาดหัวข่าว หากเขียนข่าวสามารถเขียนความนำข่าวได้ชัดเจน และผู้อ่านมีเวลาอ่านน้อย หรือต้องการประหยัดเวลาในการอ่านก็อาจไม่จำเป็น ต้องอ่านส่วนเนื้อข่าวก็ได้

3.3 เนื้อข่าวส่วนใหญ่ที่ผู้อ่านจะอ่าน หรือไม่อ่านก็ได้ หากทราบเรื่องย่อของข่าวจากความนำแล้ว เนื้อข่าวเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าว ซึ่งนักเรียนอาจพบว่าหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับให้ข้อมูลข่าวที่แตกต่างกัน เพราะผู้เขียนข่าวจะต้องนำเสนอข่าวให้ทันเวลา

หากผู้อ่านสนใจข่าวเป็นพิเศษ ควรติดตามอ่านเนื้อข่าวจากหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับเพื่อเปรียบเทียบความถูกต้องของข่าว และคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

3.4 พิจารณาการใช้สำนวนภาษา เมื่อผู้อ่านพิจารณาการใช้สำนวนภาษาในการเขียนข่าว ผู้อ่านจะพบข้อบกพร่องหลายประการ ทั้งในการเขียนสะกดคำ การใช้คำย่อ การใช้คำผิดระดับภาษา การใช้คำแสดง การวางส่วนขยายของประโยคไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการจัดทำหนังสือพิมพ์ เป็นกระบวนการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันเวลาขาย เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีค่าเฉพาะวันนี้เท่านั้น พอถึงวันพรุ่งนี้ก็จะกลายเป็นขยะขาวจึงเป็น “วรรณกรรมรีบเร่ง” อย่างไรก็ตาม หากผู้อ่านนำตัวอย่างการใช้ภาษาในการเสนอข่าวมาพิจารณา ในฐานะเป็นบทเรียนสอนการใช้ภาษา ก็จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจพลังของภาษาการสร้างคำใหม่ในภาษา และข้อบกพร่องในการใช้ภาษาชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้อ่านจะพบว่า หนังสือพิมพ์เป็น “คลังภาษา” ที่น่าเรียนรู้อย่างยิ่ง

2.6 การพิจารณาบทความ

องค์ประกอบของบทความ บทความส่วนใหญ่มีองค์ประกอบ 4 ส่วน

1. ชื่อเรื่อง เป็นส่วนแรกของบทความที่สร้างความสนใจแก่ผู้อ่านบทความในหนังสือพิมพ์อาจตีพิมพ์ชื่อเรื่องด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อสร้างความสนใจ หากชื่อเรื่องมีขนาดยาว ก็อาจตีพิมพ์ส่วนที่เป็นชื่อเรื่องรองด้วยตัวอักษรขนาดเล็กกลง
2. บทนำ คือส่วนที่อยู่ย่อหน้าแรกของบทความ มีลักษณะเป็นการกล่าวนำเรื่อง โดยให้ความรู้เบื้องต้น บอกเจตนา และผู้เขียน หรือตั้งคำถาม ซึ่งผู้เขียนจะใช้กลวิธีต่างๆ ในการเขียนให้ผู้อ่านสนใจติดตามเนื้อเรื่อง
3. เนื้อหา เป็นส่วนสุดท้ายของบทความที่ผู้เขียนใช้สรุปเนื้อหา และสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่าน โดยใช้กลวิธีหลากหลายประการเช่น การชักจูงใจให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง การให้ข้อคิด การหาแนวร่วม การตั้งคำถามให้ผู้อ่านนำไปติดต่อ การเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา การให้ทางเลือกเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ การทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป เป็นต้น

2.7 ประเภทของบทความ

บทความในหนังสือพิมพ์ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ

1. บทความบรรยายเหตุการณ์ เป็นบทความที่บรรยายเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นเหตุการณ์ความสนใจของสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อรายงานให้ผู้อ่านทราบความเป็นไปของบ้านเมือง และมีส่วนร่วมรับรู้เหตุการณ์นั้น

2. บทความเชิงวิเคราะห์ เป็นบทความที่ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นข่าว หรืออยู่ในความสนใจของประชาชน โดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. บทความเชิงวิจารณ์ เป็นบทความที่ผู้เขียนต้องการเสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าว หรือเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชนส่วนใหญ่ การเสนอความคิดเห็นอาจเป็นไปในลักษณะโต้แย้ง ไม่เห็นด้วย เสนอแนะแนวทางหรือชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง

4. บทความเชิงวิชาการ เป็นบทความที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งบทความเชิงวิชาการ นำเสนอในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่มีความยาวมากนัก นอกจากนี้ ข้อมูลยังมีความถูกต้องน่าเชื่อถือน้อยกว่าบทความวิชาการในวารสารวิชาการ

2.8 หลักการอ่านและพิจารณาบทความ

ในการอ่านและพิจารณา บทความ ควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. ข้อเท็จจริง ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้

- 1.1 ข้อคิดเห็นของผู้เขียนสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่
- 1.2 ผู้เขียนเสนอข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์หรือไม่
- 1.3 ข้อคิดเห็นของผู้เขียนมีความเป็นไปได้หรือไม่
- 1.4 ข้อคิดเห็นของผู้เขียนสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่

2. กลวิธีในการนำเสนอ ควรพิจารณารายละเอียด ดังนี้

- 2.1 ผู้เขียนนำเสนอบทความได้น่าสนใจหรือไม่ โดยพิจารณาจาก

องค์ประกอบต่างๆ ของบทความ

2.2 องค์ประกอบต่างๆ ของบทความมีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงต่อเนื่องกันหรือไม่

- 2.3 การนำเสนอของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย หรือเกิดความสับสน

- 2.4 ผู้เขียนนำเสนอเรื่องด้วยถ้อยคำสำนวนที่เข้าใจง่าย และชัดเจนหรือไม่

3 ประโยชน์ที่ได้รับ ควรพิจารณารายละเอียดดังนี้

- 3.1 ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านบทความนี้มากน้อยเพียงใด
- 3.2 ข้อคิด หรือทรรศนะของผู้เขียนสามารถนำไปปฏิบัติได้
- 3.3 บทความนี้มีประโยชน์กับบุคคลเฉพาะกลุ่ม หรือบุคคลส่วนใหญ่

ในสังคม

2.9 ลักษณะของบทความที่ดี

1. มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม
2. มีสาระ และให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเรื่องที่เขียน
3. มีถ้อยคำชัดเจน กระชับ
4. มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และอยู่ในความสนใจของบุคคลโดยทั่วไป
5. ใช้ภาษาได้ถูกต้องงดงาม
6. ผู้เขียนมีความแม่นยำ และรอบรู้ต่อเรื่องที่เขียนจนสามารถอ้างอิงได้
7. มีการเสนอแนะทางออกให้กรณีที่เขียนบทความเชิงโต้แย้ง
8. มีกลวิธีในการนำเสนอข้อเขียนได้น่าติดตาม และเร้าใจต่อความอยากรู้อยากเห็น

2.10 การพิจารณาบทความในหนังสือพิมพ์

1. ผู้เขียนบทความจะต้องเขียนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพื่อชี้ให้เห็นข้อเท็จจริง ชี้ให้เห็นปัญหา และผลอันสืบเนื่องต่อไป
2. ผู้เขียนบทความต้องพิสูจน์ตัวเองผ่านบทความนั้นให้เห็นชัดเจน ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง
3. ผู้เขียนบทความต้องแสดงแนวคิด โดยอาศัยข้อเท็จจริงและเหตุผล
4. ผู้เขียนต้องไม่ใช่อารมณ์ ไม่นำความรู้สึกส่วนตัวไปอ้างเป็นความรู้ ไม่คาดคะเน หรือเดาเอาโดยปราศจากข้อมูล
5. วิธีเขียนบทความต้องเขียนอย่างเป็นพิธีรีตอง มีรูปแบบใช้ภาษา และถ้อยคำ ด้วยความประหยัด
6. การเขียนติง หรือติเรื่องใด ๆ ต้องตีที่วิธีการหรือหลักการ ไม่เล็งไปที่ตัวบุคคล
7. การเขียนบทความเรื่องที่เป็นปัญหา ควรเขียนเพื่อแนะแนวทางแก้ปัญหา ไม่ใช่เขียนเพื่อให้เกิดปัญหาทับทวียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องหนังสือพิมพ์จะทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเภทของข่าว และบทความในหนังสือพิมพ์ องค์ประกอบของข่าว และบทความในหนังสือพิมพ์ หลักการพิจารณาข่าว และบทความในหนังสือพิมพ์ และผู้วิจัยสามารถเลือกหนังสือพิมพ์ เลือกข่าว และบทความในหนังสือพิมพ์ ที่นำมาให้ผู้เรียนอ่าน เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เหมาะสม กับความสามารถของผู้เรียน

2.11 บทบาทและประโยชน์ของหนังสือพิมพ์

ลิติต ธีระเวคิน (2541, หน้า 6) กล่าวว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาท และประโยชน์

ในการให้การศึกษา และความรู้แก่คนในสังคมทุกด้านเพราะหน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือ การให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ส่งเสริมความก้าวหน้า ทวีปัญญาทางการศึกษา และ “ปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีแก่ประชาชนจึงเปรียบเทียบกับประหนึ่งสถานศึกษาของผู้ใหญ่ และเด็กรวมกัน”

Bond (อ้างอิงใน พนิต กุลศิริ, 2548, หน้า 7) กล่าวว่าหนังสือดีเปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยของมวลชน คือ เป็นแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งผู้อ่านเรียนวิชาการในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ประวัติศาสตร์ปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ออกจำหน่ายก็เพื่อเสนอข่าว ดังนั้นเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็จะปรากฏเรื่องราว พร้อมทั้งรายละเอียดในหน้าหนังสือพิมพ์ทำให้ผู้อ่าน ได้ทราบความไปเป็นไปของเหตุการณ์ทั่วไป

2. การเมืองการปกครอง สำหรับหนังสือพิมพ์ของสหรัฐอเมริกาในสมัยก่อน เนื้อที่ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับข่าวการเมือง และการปกครอง ซึ่งบางครั้งอาจเป็นเพียงการโฆษณาชวนเชื่อ แต่ในปัจจุบันนี้ มีการเสนอข่าวอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้น ทำให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้อง มีความยุติธรรมในการเสนอข่าว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศข่าวการเมือง และการปกครอง นอกจากจะทำให้ประชาชนเข้าใจการเมืองการปกครองภายในประเทศแล้ว ยังมีบางส่วนที่ทำให้ผู้อื่นได้รู้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ ช่วยให้เข้าใจปัญหาระหว่างชาติต่างๆ ได้

4. วิทยาศาสตร์ และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ การค้นพบสิ่งใหม่ ทฤษฎีใหม่ๆ ในสาขาวิชาต่างๆ ข่าวที่เสนอในด้านนี้มักจะเขียนโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ทำให้ผู้อ่าน ได้รับความรู้ตามหลักวิชาการ

5. อาชีพ และงานธุรกิจ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จะมีโอกาสได้ทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับธุรกิจต่างๆ สินค้าต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นใหม่ ๆ กฎหมายใหม่ ๆ ความก้าวหน้าในวงการแพทย์ ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ไม่หลงเชื่อคำโฆษณาต่าง ๆ เป็นการสร้างความรู้ให้แก่ผู้อ่านหลายๆ ด้าน

6. เศรษฐศาสตร์ การเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการว่างงาน การประท้วงเป็นการให้ความรู้ อย่างหนึ่งเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

7. จิตวิทยา และสังคมวิทยา เนื่องจากบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดข่าว ดังนั้นในหนังสือพิมพ์ต่างๆ จึงเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์อยู่โดยทั่วไป ทั้งพฤติกรรมปกติ และอปกติ ทำให้ผู้อ่านได้มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ

8. การศึกษาเนื้อหาที่เสนอในคอลัมน์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ

9. สุขภาพอนามัย การที่หนังสือพิมพ์สามารถเรียนรู้ถึงชีวประวัติบุคคลสำคัญได้ Emery (1965) กล่าวว่า “ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายนั้นหนังสือพิมพ์มีบทบาทและอิทธิพลต่อการศึกษามากที่สุด” บทความสารคดีในหนังสือพิมพ์มักจะมีเนื้อหาครอบคลุมหลายวิชา เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเองตามต้องการ หนังสือพิมพ์รายวันนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนในเมืองหลวง ดังนั้นหนังสือพิมพ์รายวันจึงเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการให้การศึกษานอกระบบกับประชาชน หนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับเยาวชนจะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้วิชาด้านต่างๆ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ความทันต่อเหตุการณ์ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา และปรับตัวเข้ากับสังคม ทั้งยังเสริมทัศนคติที่ดีแก่เยาวชนด้วย

ถาวร บุญปวัฒน์ (2538, หน้า13) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยในการใช้เป็นเครื่องมือสำหรับให้การศึกษแก่ประชาชน

1. เก็บไว้เป็นหลักฐานได้ยั่งยืน
2. ใช้สอบข้อเท็จจริงได้ และแก้ไขเมื่อไรก็ได้
3. อ่านได้เสมอตามสะดวก
4. ให้ข่าวสาร และเรื่องราวได้อย่างละเอียดมาก
5. เอกชนสามารถเป็นเจ้าของได้ จึงมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป
6. เปิดโอกาสให้ผู้อ่านหนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็น และร้องทุกข์ได้อย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2541) กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีการศึกษา หากพิจารณาถึงผลที่ผู้อ่านได้รับแล้ว หนังสือพิมพ์ให้ประโยชน์ทางการศึกษาดังนี้

1. ช่วยให้อ่านมีความรู้กว้างขวางขึ้น ข่าวสาร และสารคดีบางเรื่องอาจช่วยเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ในวิชาที่เรียนให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเป็นไปของการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างดีอีกด้วย
2. ช่วยปลูกฝังนิสัยให้เป็นคนรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
3. ช่วยให้อ่านมีความคิดวิจารณ์เนื้อหา และเรื่องราวต่างๆ จากการอ่านก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อในตนเอง

4. ทำให้ทราบความเคลื่อนไหว ในการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ทำให้มีความรู้รอบตัว
5. ทำให้ผู้อ่านรู้นโยบายการปกครองของประเทศ รู้หน้าที่พลเมืองที่ดี และสามารถนำปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง จากข่าวการเมือง การปกครอง
6. ทำให้ทราบความเป็นไปของประเทศต่างๆ ในโลกทราบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจึงมีประโยชน์ต่อการศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ
7. ทำให้ได้รับประโยชน์ด้านการศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคม ทางด้านจิตวิทยา และสังคมวิทยา จากข่าวอาชญากรรม ซึ่งเป็นตัวอย่างในเรื่องศีลธรรม และความประพฤติ
8. ให้ความรู้ทางสุขศึกษา การรักษานามัย และการป้องกันโรค
9. ทำให้มีความรู้ทางสังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อยนอกจากในตำราเรียน จากข่าวเกี่ยวกับศาสนา อารยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี นอกจากในตำรา
10. ใช้เก็บไว้เป็นประวัติศาสตร์ นำไปเก็บเป็นหลักฐานอ้างอิง
11. ใช้วิเคราะห์เหตุการณ์ขณะนั้น
12. นำมาเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนได้โดยตรง เช่น

ก. ฝึกทักษะในการอ่าน การย่อความ ศึกษาแบบอย่างของการเรียน

ลักษณะต่างๆ ฝึกทักษะการพูดหลังการอ่านหนังสือพิมพ์

ข. ให้นำเข้าสู่บทเรียน ประกอบเนื้อหาบางตอน ฯลฯ

Murphy อ้างอิงใน ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2528, หน้า 37) ว่าข่าวหนังสือพิมพ์ยังมีประโยชน์ในด้านต่างๆ อีก คือ

1. ทันต่อเหตุการณ์ (up to date) เป็นสิ่งที่ไม่มียังในตำราอื่นใด ทำได้เหมือน กล่าวคือเสนอข่าวใหม่ทันต่อเหตุการณ์ เช่นการค้นพบวิทยาการใหม่ๆ จะปรากฏข่าวในหนังสือพิมพ์ก่อนจะนำมารวบรวมพิมพ์เป็นหนังสือตำรา
2. ความเที่ยงตรง (accurate) ข่าวต่างๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนได้มาจากแหล่งเดิม (primary source) ย่อมจะมีความเที่ยงตรงหากผู้เขียนไม่บิดเบือน
3. ข่าวในหนังสือพิมพ์ จะหาอ่านจากหนังสือพิมพ์อื่นไม่ได้ นอกจากข่าวการเมืองและเหตุการณ์ทั่วไปแล้ว ยังมีข่าวสังคม ข่าวเกี่ยวกับบุคคลต่างๆ ทำให้เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป หนังสือพิมพ์ มีบทบาท และประโยชน์ต่อการศึกษา มาก และทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตต่างๆ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ความทันต่อเหตุการณ์ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา และปรับตัวเข้ากับสังคม ทั้งยังช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน ในสังคมปัจจุบัน

หนังสือพิมพ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างมาก เพราะเป็นสื่อให้ชุมชนรู้และเข้าใจเรื่องราวสำคัญต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในแง่ของการรู้จักปรับตัวให้เหมาะสม กับสภาพสังคมขณะนั้นๆ อีกด้วย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

3.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์

ความหมายของการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถทางสมองที่นักการศึกษา นักจิตวิทยาได้ศึกษา และให้นิยามไว้ ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (วิลาวัลย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ว่า การคิดวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็น ส่วนๆ เพื่อค้นหาว่าทำมาจากอะไร มีองค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันอย่างไร

เพ็ญศรี จันทรดวง (วิลาวัลย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12) อธิบายว่า เป็นวิธีคิดแยกแยะองค์ประกอบหรือลักษณะของสิ่งต่างๆ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ การคิดในระดับนี้ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือข้อมูลทางทฤษฎีมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ จึงสามารถอธิบายได้ว่า เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นอยู่ในสภาพใด และอาจบอกได้ว่ามีแนวโน้มไปในทางใด

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (บุญนำ เทียงดี, 2548, หน้า 35) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยๆ ของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร

ฝ่ายวิชาการ เอ็กซ์เปอร์เนท (บุญนำ เทียงดี, 2548, หน้า 35) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) เป็นการคิดโดยใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เป็นการคิดในเชิงลึกคิดอย่างละเอียดจากเหตุไปสู่ผล

บลูม (วิลาวัลย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12 อ้างอิงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539, หน้า 55-56) ได้ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นสาเหตุอะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้น อาศัยหลักการอะไรเป็นความสามารถในการแยกแยะ ส่วนย่อยของสิ่งต่างๆ เพื่อดูความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการของความ เป็นไป

กูด (วิลาวด์ลีย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12 อ้างอิงใน Good, 1973, p. 680)

ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมิน และมีหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้องสมเหตุ สมผล

กาเย่ (ดาวนภา ฤทธิแก้ว, 2548, หน้า 23) การคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาถึงสถานการณ์หรือข้อมูลต่างๆ ว่ามีข้อเท็จจริงเพียงใดหรือไม่

ดิวิซี่ (วิลาวด์ลีย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12 อ้างอิงใน ชำนาญ เอี่ยมสำอาง, 2539, หน้า 51) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง การคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

รัชเชลล์ (วิลาวด์ลีย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 12 อ้างอิงใน วิไลวรรณ ปิยะปกรณ์, 2535, หน้า 20) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่ง โดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณาตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมิน หรือการจัดหมวดหมู่ โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ก่อนๆ แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสิน

วิลาวด์ลีย์ เจริญพงศ์ (2547, หน้า 13) ได้สรุปความสามารถการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยๆ ของเหตุการณ์หรือเรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด และส่วนย่อยๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันกันโดยอาศัยหลักการใด

บุญนำ เพียงดี (2548, หน้า 36) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

วิไลวรรณ ปิยะปกรณ์ (ดาวนภา ฤทธิแก้ว, 2548, หน้า 24) ได้ให้ความหมายว่าการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่ง โดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณา

ชำนาญ เอี่ยมสำอางค์ (ดาวนภา ฤทธิแก้ว, 2548, หน้า 24) ให้ความหมายการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน ตัดสินในเรื่องราวต่างๆ ว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมิน หรือการจัดหมวดหมู่ โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ก่อนๆ แล้วสรุปพิจารณาตัดสิน

วิลพร คำเพราะ (ดาวนภา ฤทธิ์แก้ว, 2548, หน้า 24) กล่าวว่าการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การพินิจพิจารณา ความเชื่อ ความรู้ คำกล่าวอ้าง และสิ่งต่างๆ อย่างสุขุมรอบคอบ โดยหาสาเหตุเพื่อสรุปได้อย่างไรถูกต้องก่อน จะตัดสินใจเชื่อหรือสรุปเลือก

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 หน้า 13) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การไตร่ตรอง ใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วนๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ การคิดวิเคราะห์จึงเป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบ ใคร่ครวญในเหตุ และผล โดยแยกแยะพิจารณาไตร่ตรองเพื่อหา ความถูกต้องแจ่มแจ้ง ชัดเจน มิใช่พิจารณาเพียงแต่การวิเคราะห์โดยการแยกแยะหาความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการด้านเดียวแต่จะต้องพิจารณาใคร่ครวญทุกด้านทุกมุมอย่างลึกซึ้งเพื่อให้ได้ข้อความจริง

วุฒิไกร เทียงดี (2549, หน้า 11) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถของสมองในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ เพื่อค้นหาว่าสิ่งนั้นๆ มีองค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

จากนิยามการคิดวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น สรุปความหมายได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ คิดพิจารณา ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง สามารถระบุปัญหาของสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงโดยตัดสินใจแก้ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างละเอียดรอบคอบมีเหตุผล

3.2 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (บุญนำ เทียงดี, 2548, หน้า 39) กล่าวว่าองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย

1. การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นกับความรู้ประสบการณ์และค่านิยม

2. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์

3. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิด

เชิงวิเคราะห์จะยึดหลัก 5W 1H คือ Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) How (อย่างไร) การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เรื่องนั้นเชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่การสิ่งนั้น มีวิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้ได้อย่างไร มีแนวทางแก้ไขปัญหาย่างไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ลำดับเหตุการณ์นี้ดูว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำสิ่งนี้ได้ได้อย่างไร สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (วิลาวลัย เจริญพงศ์, 2547, หน้า 13-14) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตีความ เราไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้หากไม่เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจข้อมูลที่ปรากฏ เริ่มแรกเราจึงต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่าจะอะไรเป็นอะไร ด้วยการตีความ การตีความ (Interpretation) หมายถึง การพยายามทำความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการจะวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายที่ไม่ปรากฏโดยตรงคือ ตัวข้อมูลไม่ได้บอกโดยตรงแต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่เกินกว่าสิ่งที่ปรากฏ อันเป็นการสร้างความเข้าใจบนพื้นฐานของสิ่งที่ปรากฏในข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ เกณฑ์ที่แต่ละคนใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสิน หรือเป็นไม้เมตรที่แต่ละคนสร้างขึ้นในการตีความนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยมของแต่ละบุคคล เช่น การตีความจากความรู้ การตีความจากประสบการณ์ การตีความจากข้อเขียน

2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ เราจะคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะความรู้จะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจงและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อยๆ อะไรบ้าง มีที่หมวดยุติ จัดลำดับความสำคัญอย่างไร และรู้ว่าอะไรเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอะไร การวิเคราะห์ของเราในเรื่องนั้นจะไม่สมเหตุสมผลเลยหากเราไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น เราจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการคิด ถ้าเราขาดความรู้ เราอาจไม่สามารถคิดวิเคราะห์หาเหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม นักคิดเชิงวิเคราะห์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งสามนี้ร่วมด้วยคือ ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติท่ามกลางสิ่งที่ดูผิวเผินแล้วเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ต้องเป็นคนที่ช่างสงสัย เมื่อเห็นความผิดปกติไม่ละเลยไปแต่หยุดพิจารณา ขบคิด ไตร่ตรอง และต้องเป็นคนที่ช่างถาม ชอบตั้งคำถามกับตัวเอง และคนรอบๆ ช้าง เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้น ความจริงและเกิดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ ขอบเขตคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์ จะยึดหลักการตั้งคำถามโดยใช้หลัก 5W 1H คือ Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อใด) Why (ทำไม) How (อย่างไร) คำถามเหล่านี้อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทุกข้อ เพราะการตั้งคำถามมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน ครอบคลุม และตรงประเด็นที่เราต้องการสืบค้น

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดเชิงวิเคราะห์จะต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถค้นหาคำตอบได้ว่า

- 4.1 อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้
- 4.2 เรื่องนั้นเชื่อมโยงกับเรื่องนี้ได้อย่างไร
- 4.3 เรื่องนี้มีใครเกี่ยวข้องบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร
- 4.4 เมื่อเกิดเรื่องนี้ จะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง
- 4.5 สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้
- 4.6 องค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น
- 4.7 วิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้
- 4.9 สิ่งนี้ ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 4.10 แนวทางแก้ปัญหาอะไรบ้าง
- 4.11 ถ้าทำเช่นนี้ จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต
- 4.12 คำถามอื่นๆ ที่มุ่งหมายการออกแรงทางสมองให้ต้องขบคิดอย่างมีเหตุ

มีผลเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น

นักคิดเชิงวิเคราะห์จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล จำแนก แยกแยะได้ ว่าสิ่งใดเป็นความจริง สิ่งใดเป็นความเท็จ สิ่งใดมีองค์ประกอบในรายละเอียดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นเหมือนคนที่ใส่แว่นเพื่อดูภาพยนตร์ 3 มิติ ขณะที่คนทั่วไปไม่ได้ใส่แว่นจะดูไม่รู้เรื่อง เพราะจะเห็นเพียง 2 มิติ ที่เป็นภาพระนาบ แต่เมื่อใส่แว่นแล้วเราจะเห็นภาพในแนวลึก มองเห็นความซับซ้อนที่อยู่ภายใน รู้ว่าแต่ละสิ่งจัดเรียงลำดับกันอย่างไร รู้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ รู้อารมณ์ความรู้สึกที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังสีหน้าและการแสดงออก

การคิดเชิงวิเคราะห์ ช่วยให้เราเข้าใจข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้นเข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง รู้ว่าอะไรเป็นอะไรทำให้เราได้อรรถาธิบายที่เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา การประเมิน และการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ได้คือจะต้องมีความสามารถในการตีความ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ มีความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม และมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

3.3 กระบวนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2547, หน้า 19) ได้กล่าวถึง กระบวนการที่จะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์

เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พี่ช สัตว์ หิน ดิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์หรือสถานการณ์ จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์

เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุ หรือความสำคัญ เช่น ภาพนี้ บทความนี้ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์

เป็นการกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนหรือความแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ

เป็นการพินิจ พิจารณาทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็น ส่วนย่อยๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5W 1H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who(ใคร) และ How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ

เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ได้โดย ต้องให้สถานการณ์ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ โดยที่ครูต้องใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการคิดตามขั้นตอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดที่หลากหลายอย่างทั่วถึง

3.4 ลักษณะของนักคิดวิเคราะห์

ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นั้นจะต้องมีการพัฒนานิสัยนักคิดเชิงวิเคราะห์ ให้มีทักษะที่จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ต่อไป มีนักการศึกษาเสนอแนวทางไว้ ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (อ้างอิงใน วิลาวัลย์ เจริญพงศ์, 2547, หน้า16-17) ได้อธิบายว่า ผู้ที่ต้องการคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้น ควรพัฒนานิสัยการคิดในชีวิตประจำวันให้เคยชินที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ช่างสังเกต ช่างสงสัย ช่างใคร่ครวญ นับเป็นสัญชาตญาณที่มีอยู่ทั้งในคนและสัตว์ แตกต่างกันที่ความสงสัยของสัตว์นั้นนำไปสู่ความกลัวๆ กลัวๆ ในการเข้าไปดมกลิ่นหาข้อพิสูจน์หรือมิฉะนั้นจะรีบถอยหนีไปห่างๆ ส่วนความสงสัยของมนุษย์นำไปสู่การค้นหาความจริง โดยเริ่มต้นที่ความคิดก่อน เช่น การที่นักวิทยาศาสตร์ยุคแรกๆ ค้นพบสิ่งใหม่ๆ ให้กับโลกของเรา นั้นเนื่องจากความช่างสังเกตความเป็นไปของสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว และเมื่อเห็นสิ่งผิดปกติ ค้นพบสิ่งแปลกใหม่จึงเกิดการตั้งสมมติฐาน จากนั้นจึงทำการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานนั้น โดยนำมาวิเคราะห์ แยกแยะองค์ประกอบ หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และทดลองซ้ำๆ เพื่อความแน่ใจในผลที่เกิดขึ้น

2. ช่างซักไซ้ ช่างไต่ถาม ช่างแจกแจง นักคิดเชิงวิเคราะห์มักจะไม่พอใจกับความคลุมเครือ ชอบรู้เห็น และเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างชัดเจน จึงเรียกได้ว่าต้องเป็นคนที่ชอบซักไซ้ไล่เลียง เป็นนักตั้งคำถาม และเป็นคนที่ชอบแจกแจงเรื่องที่เกิดขึ้นให้กระจ่าง นอกจากนี้ยังไม่ชอบการกล่าวอ้างลอยๆ หรือสรุปความตามความรู้ปลายแถวของผู้รู้คนอื่นๆ แต่วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาอย่างเฉพาะเจาะจง

3. ช่างสืบค้น ช่างสะสม ช่างเรียนรู้ การคิดเชิงวิเคราะห์จะทำได้ดี ถ้าเรามีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องที่เราจะวิเคราะห์ ถ้าเราไม่มีความรู้ เราจะไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ไม่รู้ว่าจริงหรือไม่จริงอย่างไร ยิ่งในเรื่องใหญ่ๆ เรายังจะต้องใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ และต้องเรียนรู้สภาพจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างเข้าใจ

4. ช่างคิด ช่างวิเคราะห์ ไม่อ้างว่าไม่มีเวลาคิด นักคิดวิเคราะห์จะต้องไม่คิดว่าการใช้เวลาในการใคร่ครวญเป็นการเสียเวลา พลาดโอกาสหาเงินหาทอง เลียนแบบผู้อื่นง่าย และเร็วกว่า หรือฟังคำปรึกษาจากคนอื่นแล้วนำมาใช้เลยน่าจะแก้ปัญหาได้ดีกว่า เราควรตระหนักว่าหากยอมเสียเวลาในตอนแรกๆ คิดใคร่ครวญเกี่ยวกับงานของเรา ชีวิตส่วนตัวของเรา เพื่อหาทางแก้ปัญหา หาทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตนเอง เราจะเกิดความเข้าใจ เกิดการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ประเมินเป็น และตัดสินใจเป็น อันจะช่วยให้เราสามารถคิดในเรื่องต่างๆ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้

5. ช่างคิด คิดให้ทะลุปรุโปร่ง นักคิดเชิงวิเคราะห์จะเป็นคนที่ไม่ชอบความคลุมเครือ ชอบเห็นอะไรแล้วว่าเป็นอะไร ไม่หลงเชื่อหรือคล้อยตามเรื่องใดๆ อย่างง่ายๆ โดยไม่มีเหตุผล แต่จะพยายามคิดให้ทะลุปรุโปร่ง คิดให้เห็นความกระจ่างต่อแท้ คิดในประเด็นที่จะคิดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การพัฒนานิสัยนักคิดเชิงวิเคราะห์ สรุปลงได้ว่า ผู้ที่จะเป็นนักคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้นจะต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างถาม ช่างสืบค้น ช่างคิด เพื่อหาคำตอบให้ตนเองได้อย่างละเอียด สมเหตุสมผล ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ

3.5 การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นั้นจะต้องมีการพัฒนานิสัยนักคิดเชิงวิเคราะห์ให้มีทักษะที่จะส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ต่อไป มีนักการศึกษาเสนอแนวทางไว้ ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (วิลาวุธ เจริญพงศ์, 2547, หน้า 16-17) ได้อธิบายว่า ผู้ที่ต้องการคิดเชิงวิเคราะห์ได้ดีนั้น ควรพัฒนานิสัยการคิดในชีวิตประจำวันให้เคยชินที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ช่างสังเกต ช่างสงสัย ช่างใคร่ครวญ นับเป็นสัญชาตญาณที่มีอยู่ทั้งในคนและสัตว์ แตกต่างกันที่ความสงสัยของสัตว์นั้นนำไปสู่ความกลัวๆ กลัวๆ ในการเข้าไปดมกลิ่นหาข้อพิสูจน์ หรือมิฉะนั้นจะรีบถอยหนีไปห่างๆ ส่วนความสงสัยของมนุษย์นำไปสู่การค้นหาความจริง โดยเริ่มต้นที่ความคิดก่อน เช่น การที่นักวิทยาศาสตร์ยุคแรกๆ ค้นพบสิ่งใหม่ๆ ให้กับโลกของเรานั้น เนื่องจากความช่างสังเกตความเป็นไปของสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว และเมื่อเห็นสิ่งผิดปกติ ค้นพบสิ่งแปลกใหม่จึงเกิดการตั้งสมมติฐาน จากนั้นจึงทำการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานนั้น โดยนำมาวิเคราะห์ แยกแยะองค์ประกอบ หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และทดลองซ้ำๆ เพื่อความแน่ใจในผลที่เกิดขึ้น

2. ช่างซักไซ้ ช่างไต่ถาม ช่างแจกแจง นักคิดเชิงวิเคราะห์มักจะไม่พอใจกับความคลุมเครือ ชอบรู้เห็น และเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างชัดเจน จึงเรียกได้ว่าต้องเป็นคนที่ชอบซักไซ้ไล่เลียง เป็นนักตั้งคำถาม และเป็นคนที่ชอบแจกแจงเรื่องที่เกิดขึ้นให้กระจ่าง นอกจากนี้ยังไม่ชอบการกล่าวอ้างลอยๆ หรือสรุปความตามความรู้ปลายแถวของผู้รู้คนอื่นๆ แต่วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาอย่างเฉพาะเจาะจง

3. ช่างสืบค้น ช่างสะสม ช่างเรียนรู้ การคิดเชิงวิเคราะห์จะทำได้ ถ้าเรามีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องที่เราจะวิเคราะห์ ถ้าเราไม่มีความรู้ เราจะไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ไม่รู้ว่าจริงหรือไม่จริงอย่างไร ยิ่งในเรื่องใหญ่ๆ เรามักจะต้องใช้ความรู้

ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ และต้องเรียนรู้สภาพจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างเข้าใจ

4. ช่างคิด ช่างวิเคราะห์ ไม่อ้างว่าไม่มีเวลาคิด นักคิดวิเคราะห์จะต้องไม่คิดว่าการใช้เวลาในการใคร่ครวญเป็นการเสียเวลา พลาดโอกาสหาเงินหาทอง เลียนแบบผู้อื่นง่าย และเร็วกว่า หรือฟังคำปรึกษาจากคนอื่นแล้วนำมาใช้เลยน่าจะแก้ปัญหาได้ดีกว่า เราควรตระหนักว่า หากเรายอมเสียเวลาในตอนแรกๆ คิดใคร่ครวญเกี่ยวกับงานของเรา ชีวิตส่วนตัวของเรา เพื่อหาทางแก้ปัญหา หาทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตนเอง เราจะเกิดความเข้าใจ เกิดการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ประเมินเป็น และตัดสินใจเป็น อันจะช่วยให้เราสามารถคิดในเรื่องต่างๆ ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปได้

5. ช่างคิด คิดให้ทะลุปรุโปร่ง นักคิดเชิงวิเคราะห์จะเป็นคนที่ไม่ชอบความคลุมเครือ ชอบเห็นอะไรแล้วเข้าใจว่าเป็นอะไร ไม่หลงเชื่อหรือคล้อยตามเรื่องใดๆ อย่างง่ายๆ โดยไม่มีเหตุผล แต่จะพยายามคิดให้ทะลุปรุโปร่ง คิดให้เห็นความกระจ่างถ่องแท้ คิดในประเด็นที่จะคิดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การพัฒนานิสัยนักคิดเชิงวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ผู้ที่จะเป็นนักคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้นจะต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างถาม ช่างสืบค้น ช่างคิด เพื่อหาคำตอบให้ตนเองได้อย่างละเอียด สมเหตุสมผล ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ นอกจากจะพัฒนานิสัยนักคิดเชิงวิเคราะห์แล้ว ยังต้องมีแนวทางในการพัฒนาความคิดวิเคราะห์ อีก ดังต่อไปนี้

มาลินี ศิริจारी (ดาวนภา ฤทธิ์แก้ว, 2548, หน้า 30) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในการสอนไว้ ดังนี้

1. แนะนำทักษะฝึก
2. ผู้เรียนทบทวนกระบวนการค้น ทักษะ กฎ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จะฝึก
3. ผู้เรียนใช้ทักษะเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด
4. ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่คิดหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในสมองขณะที่ทำกิจกรรม

3.6 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

1. ช่วยให้เรา รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิด เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อได้นำข้อเท็จจริงที่เป็นฐานความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา การประเมิน และการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2. ช่วยให้เราสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลที่ปรากฏ และไม่ด่วนสรุปตามอารมณ์ ความรู้สึกหรืออคติ แต่สืบค้นตามหลักเหตุผล และข้อมูลที่เป็นจริง
3. ช่วยให้เราไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ แต่สืบสารตามความเป็นจริง ขณะเดียวกัน จะช่วยให้เราไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว แต่พิจารณาเหตุผลและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีได้
4. ช่วยในการพิจารณาสาระสำคัญอื่นๆ ที่ถูกบิดเบือนไปจากความประทับใจในครั้งแรก ทำให้เรามองอย่างครบถ้วนในแง่มุมอื่นๆ ที่มีอยู่
5. ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต การหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ พิจารณาตามความสมเหตุสมผลของสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนที่จะตัดสินสรุปสิ่งใดลงไป
6. ช่วยให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ณ เวลานั้น โดยไม่พึ่งพิงอคติ ที่ก่อตัวอยู่ในความทรงจำ ทำให้เราสามารถประเมินสิ่งต่างๆ ได้อย่างสมจริงสมจัง
7. ช่วยประมาณการความน่าจะเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่เรามีวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ของสถานการณ์ ณ เวลานั้น อันจะช่วยเราคาดการณ์ความน่าจะเป็นได้สมเหตุสมผลมากกว่า

3.7 การวัดการคิดวิเคราะห์

ในการวัดการคิดวิเคราะห์ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

Bloom (บุญนำ เทียงดี, 2548, หน้า 39-41 อ้างอิงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539, หน้า 149-154) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์ เรื่องราว หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง มีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนี้ยังมีส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญนั้นแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไรบ้าง และเกี่ยวพันโดยอาศัยหลักการใดจะเห็นว่าสมรรถภาพด้านการวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุและผลมาเกี่ยวข้องกันเสมอ การวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณา การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบ่งแยกย่อยออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Elements) เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่อยู่ นั้นอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล เหตุผลใดถูกต้อง และเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น สิ่งใดที่ขาดเสียมิได้ สอนแบบใดเด็กจึงอยากเรียน มากกว่าวิธีอื่น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationships) เป็นความสามารถในการค้นหาว่าความสำคัญย่อยๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นต่างติดต่อเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้อง หรือขัดแย้งกันอย่างไร การวิเคราะห์ความสัมพันธ์อาจจะถามความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องกับเหตุ เนื้อเรื่องกับผล เหตุกับผล ตัวอย่างคำถาม เช่น เพราะเหตุใดจึงได้ดังที่ตามแนวโค้งของโลก เหตุใดคนตกใจมากจึงมักเป็นลม

3. วิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) เป็นความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวนั้น ว่ายึดหลักการใด มีเทคนิคการเขียนอย่างไร จึงชวนให้คนอ่านมีมโนภาพ หรือยึดหลักปรัชญาใด อาศัยหลักการใดเป็นสื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจคำถามวิเคราะห์หลักการ มักจะมีคำลงท้ายว่า ...ยึดหลักการใด...มีหลักการใดอยู่เสมอ ตัวอย่าง คำถามประเภท เช่น รถยนต์วิ่งได้โดยอาศัยหลักการใด

สมนึก ภัททิยธนี (บุญนำ เทียงดี, 2548, หน้า 40-41) กล่าวว่า การวัดการวิเคราะห์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อไตร่ตรอง การแยกแยะพิจารณาคุณรายละเอียดของสิ่งต่างๆ หรือเรื่องต่างๆ ว่ามีชิ้นส่วนใดสำคัญที่สุด ของชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กันมากที่สุด และชิ้นส่วนเหล่านั้นอยู่รวมกันได้ หรือทำงาน ได้เพราะอาศัยหลักการใด แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาหรือจำแนกว่า ชิ้นใด ส่วนใด เรื่องใด เหตุการณ์ใด ตอนใด สำคัญที่สุด หรือหาจุดเด่น จุดประสงค์สำคัญ สิ่งที่ชอบเร้น

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างคุณลักษณะสำคัญของเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ว่าสองชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กัน รวมถึงข้อสอบอุปมาอุปไมย

3. การวิเคราะห์หลักการ หมายถึง การให้พิจารณาดูชิ้นส่วน หรือส่วนปลีกย่อยต่างๆ ว่าทำงานหรือเกาะยึดกันได้ดี หรือคงสภาพเช่นนั้นได้เพราะใช้หลักการใดเป็นแกนกลางจึงถามโครงสร้างหรือหลัก หรือวิธีการที่ยึดถือ

จากการศึกษาการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปได้ว่า การวัดความสามารถในการวิเคราะห์เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะของสิ่งต่างๆ โดยอาศัยการวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ มีลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่อยู่นั้นอะไรสำคัญ หรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล เหตุผลใดถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการค้นหาว่าความสำคัญย่อยๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นต่างติดต่อเกี่ยวพันกันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์อาจจะถามความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องกับเหตุ เนื้อเรื่องกับผล เหตุกับผล

3. วิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถที่จะจับเค้าเงื่อนของเรื่องราวเห็นว่า ยึดหลักการใด มีเทคนิคการเขียนอย่างไรจึงชวนให้คนอ่านมีมโนภาพหรือยึดหลักปรัชญาใด อาศัย หลักการใดเป็นสื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

4. ความพึงพอใจ

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ หรือ ความพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Satisfaction" ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

กิติมา ปรีดีติติก (นิตยา ทองศรี และคณะ, 2546, หน้า 41) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจ ในด้านต่างๆ ของงาน และเขาได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

ความพึงพอใจ (จรวยพร สุดสวาท และคณะ, 2545, หน้า 13 อ้างอิงใน Secord & Backman, 1964, p. 391) หมายถึง ความต้องการของบุคคลกรในองค์การ บางคนอาจพอใจเนื่องมาจากผลงานที่ได้ทำสำเร็จ บางคนอาจพอใจเพราะลักษณะการปฏิบัติงาน แต่บางคนอาจพอใจเพราะเพื่อนร่วมงาน

ความพึงพอใจ (จรวยพร สุดสวาท และคณะ, 2545, หน้า 13 อ้างอิงใน Morse, 1958, p. 27) หมายถึง สภาพของสภาวะจิตที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้น ได้รับการตอบสนองทั้งหมด หรือบางส่วน ความเครียดจะน้อยลง ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

ความพึงพอใจ (จรวยพร สุดสวาท และคณะ, 2545, หน้า 14 อ้างอิงใน Wolman, 1973, p. 384) หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จากความหมายของความพึงพอใจตามที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นในด้านดีที่ผู้เรียนมีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยสามารถวัดความพึงพอใจได้จากแบบประเมินความพึงพอใจที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่ากำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

สมพงษ์ เกษมสิน (2518, หน้า 298 อ้างอิงใน นริษา นราศรี, 2544, หน้า 28) บุคคลจะเกิดความพึงพอใจได้นั้น จะต้องมีการจูงใจ ได้กล่าวถึงการจูงใจว่า “ การจูงใจเป็น การชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม โดยมีมูลเหตุความต้องการ 2 ประการ คือ ความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางจิตใจ ”

นฤมล มีชัย (2535, หน้า 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบนั้น ๆ ด้วยใจรัก มีความกระตือรือร้นในการทำงานพยายามตั้งใจทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความสุขกับงานที่ทำ และมีความพอใจ เมื่องานนั้นได้ผลประโยชน์ตอบแทน

จรรยา ทองถาวร (2536, หน้า 222-224 อ้างอิงใน นริษา นราศรี, 2544, หน้า 28) ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยได้สรุปเนื้อหาความมาจากแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow) สรุปได้ว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย เป็นความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค
2. ความต้องการมั่นคงและปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการมีความเป็นอยู่อย่างมั่นคงมีความปลอดภัยในร่างกายและทรัพย์สิน มีความมั่นคงในการทำงาน และมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม
3. ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ได้แก่ ความภูมิใจ การได้รับความยกย่องจากบุคคลอื่น
5. ความต้องการความสำเร็จแห่งตน เป็นความต้องการระดับสูงสุด เป็นความต้องการระดับสูง เป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จทุกอย่างตามความคิดของตน

สแตร์ส และเซเลย์ (Strauss and Sayles, 1960, p. 119-121) กล่าวว่า ความรู้สึกพอใจในงานที่ทำ และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนที่จะพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเขาได้

โวลแมน (Wolman, 1973, p. 95) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าความพึงพอใจคือความรู้สึกมีความสุข เมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ต้องการ หรือ แรงจูงใจ

4.3 การสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ

ศุภศิริ โสมาเกต (2544, หน้า 49) ได้ศึกษาแนวคิดของสก็อต และนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเสนอแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานมีลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ 1 งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว และมีความหมายต่อผู้นำ

ลักษณะที่ 2 งานต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้โดยใช้ระบบการทำงาน และการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน ต้องมีความภูมิใจในการทำงานโดยตรงงานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

การนำแนวคิดมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และรับความสามารถ หรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน
2. วางแผนการสอนอย่างเป็นกระบวนการ ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายการทำงาน สะท้อนผลงาน และทำงานร่วมกันได้

นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญในการจัดกิจกรรม วิธีการ สื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน จนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะผลตอบแทนภายใน หรือรางวัลภายในที่เป็นความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรู้สึกถึงความสำเร็จของตนเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่างๆ ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น ส่วนผลตอบแทนภายนอก เช่น คะแนนชมเชย ผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ ตลอดจนการได้รับการยกย่องชมเชยจากบุคคลอื่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียนเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมาย เมื่อเกิดความพึงพอใจ จะเกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้ ผลดีหรือน่าพอใจ นำไปสู่ความพึงพอใจทำให้งานประสบผลสำเร็จ ความพึงพอใจคือ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ จนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

4.4 การวัดความพึงพอใจ

การจัดความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ความต้องการ ความพอใจ ความสุข เนื่องจากผลงานที่ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย วัดความพึงพอใจได้จากแบบวัดความพึงพอใจ ที่คณะผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดค่าออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) โดยพิจารณาเนื้อหา 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการวัดในเรื่อง บัตรคำสั่งมีข้อเสนอแนะชัดเจน

อ่านเข้าใจง่าย บัตรกิจกรรมมีความเหมาะสม กับนักเรียน มีคำชี้แจงชัดเจน มีความยากง่ายเหมาะสม ช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ส่วนประกอบ วิเคราะห์ความสัมพันธ์และวิเคราะห์หลักการได้อย่างเหมาะสม บัตรบันทึกกิจกรรมมีความยากง่ายเหมาะสมกับนักเรียน บัตรเนื้อหา มีเนื้อหาที่กำหนดเหมาะสมกับนักเรียน และอ่านเข้าใจได้ง่าย บัตรคำถามมีข้อเสนอแนะที่ชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย มีความยากง่าย และจำนวนที่เหมาะสมกับนักเรียน บัตรเฉลยบันทึกกิจกรรม บัตรเฉลยคำถามมีความถูกต้อง เหมาะสม และชัดเจน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีเนื้อหา และขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแต่ละชุดมีความเหมาะสม วัสดุอุปกรณ์ในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม

2. ด้านกระบวนการ เป็นการวัดในเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ

ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนสนุกในทุกขั้นตอนของกิจกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสนุกกับการวิเคราะห์ข่าว และสถานการณ์ต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความตระหนักในข้อตกลงเบื้องต้นได้ดี

3. ด้านผลผลิต เป็นการวัดในเรื่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ความสำคัญได้ดีขึ้น ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีขึ้น ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักการได้ดีขึ้น

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

51. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย
วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

5.1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

5.1.3 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5.1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเอง และสังคม
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา

และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

5.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.2.1 ความสำคัญ ลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 132) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

5.2.2 คุณภาพผู้เรียนของผู้เรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้ผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้

3. มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกลงและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

5. มีความรู้ความสามารถในการจัดการการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเอง และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

5.2.3 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้(Standard) คือสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนต้องรู้ และสามารถนำความรู้นั้นไปทำอะไรได้ที่ว่ารู้ หมายถึง รู้ในเนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการในวิชานั้นๆ โดยดึงเอาความรู้ที่มีนั้นมาคิด มาวางแผน แล้วลงมือปฏิบัติจริง พิจารณาผลการปฏิบัติปรับปรุงพัฒนา จนได้ผลผลิต ผลงาน หรือปฏิบัติงานบรรลุเป็นผลสำเร็จ มีคุณภาพตามเป้าหมาย หรือระดับคุณภาพตามที่กำหนดไว้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มี 5 สาระ คือศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ในประถมศึกษามีปีที่ 6 แต่แต่ละสาระมีมาตรฐานการเรียนรู้ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 : รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 : เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 : เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 : เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 : เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัย ทางประวัติศาสตร์สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและดำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 : เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 : เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตาม มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และเชื่อว่าทุกคนสามารถ

เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรมไปพร้อมกันโดยแทรกคุณค่าความเป็นมนุษย์ 5 ประการ อันได้แก่ ความรักความเมตตา ความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบสุข ความสามัคคีในหมู่คณะ การจัดการเรียนการสอนโดยชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม การแก้ปัญหา และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเนื้อหาภายในชุดกิจกรรมจะสอดคล้องกับสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในมาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ ของการเป็นพลเมืองดี ค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข ตัวชี้วัดข้อที่ 5 ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับ และใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม

ซึ่งสาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเนื้อหาไว้ดังนี้ได้แก่ การศึกษาแหล่งข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ เช่น จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แหล่งข่าวต่างๆ และสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียนในข้อที่ 2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม

จากสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แบ่งเนื้อหาในชุดกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ออกเป็น 5 ชุดโดยนำเนื้อหาของบทเรียนที่พบจาก ข่าวจากหนังสือพิมพ์รายวัน โดยกำหนดเนื้อหาตามโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ชุดที่ 1 การวิเคราะห์ข่าวเศรษฐกิจ เรื่อง บีไอไอเวนภาชีนำเข้า 10 รายการ

ชุดที่ 2 การวิเคราะห์ข่าวอาชญากรรม เรื่อง ประกบยึงถล่ม “โต๊ะอิหม่าม”

ดีเด่น-นายกขอบต.เรือเสาะ 3 ศพ

ชุดที่ 3 วิเคราะห์ข่าวสุขภาพ เรื่อง โรคไชนัสอักเสบ

ชุดที่ 4 วิเคราะห์ข่าวต่างประเทศ เรื่อง โสมเคียดวิกฤต “กิมจิ”

ราคาสูง-ลามการเมือง

ชุดที่ 5 การวิเคราะห์ข่าวสิ่งแวดล้อม เรื่อง ยามชายฝั่งสหรัฐฯ

ตัดสินใจทดลองจุดไฟเผาควาบน้ำมันในอ่าวเม็กซิโก

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมดังกล่าวมาทดลองสอนกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คนเป็นเวลา 15 ชั่วโมง

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการคิดจากต่างประเทศ โดยสรุปจากการศึกษาของนักจิตนักจิตวิทยา และนักการศึกษาจากต่างประเทศจำนวนมากที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในเรื่องที่สำคัญๆ มีดังนี้

เนลสัน (Nelson, 1970 : บทคัดย่อ) ได้ทำ การศึกษาโดยใช้ครูสองคนที่ใช้วิธีสอนสองแบบกับนักเรียนเกรด 6 สองห้องเรียน ห้องหนึ่งสอนโดยวิธีการกระตุ้นให้คิด ส่วนอีกห้องหนึ่งสอนโดยวิธีไม่ได้กระตุ้นให้คิด โดยสอนสัปดาห์ละ 3 วัน รวม 36 คาบเรียน จากนั้นทั้งสองชั้นได้รับการนำเข้าสู่การทดลอง ซึ่งทดลองด้วยวิธีการเหมือนกัน แต่ตอนอภิปรายหลังการทดลอง ห้องที่ใช้วิธีสอนไม่กระตุ้นให้คิดครูจะใช้คำถามระดับต่ำ เช่น คำถามความรู้ความจำส่วนห้องที่ใช้วิธีสอนกระตุ้นให้คิดครูใช้คำถามระดับสูง เช่น คำถามเกี่ยวกับการสรุป อ้างอิง และพิสูจน์ หลังจากนั้นจึงทำการวัด 1) ทักษะด้านความรู้ของนักเรียนโดยใช้การวัดทักษะการแสวงหาความรู้ของนักเรียน ซึ่งมีการสังเกตการสรุปอ้างอิง การพิสูจน์ และการจำแนก 2) ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบไม่กระตุ้นการคิด มีความรู้เกี่ยวกับหลักการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าพวกที่สอนกระตุ้นให้คิด ส่วนนักเรียนที่สอนโดยวิธีกระตุ้นให้คิด มีการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพด้านการสังเกต และการสรุปอ้างอิงดีกว่าพวกที่สอนโดยวิธีไม่กระตุ้นให้คิด

รอสแมน (Rosman, 1970 อ้างอิงใน ปรียานุช สถาวรณีนี , 2548, หน้า 45) ได้ศึกษา การคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คิดแบบวิเคราะห์มากกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และยังพบต่อไป อีกว่าการคิดแบบวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ในทางลบ กับแบบทดสอบวัดสติปัญญาของเวทเลอร์ (Wechsler Intelligence Scale Children) ในฉบับเติมภาพให้สมบูรณ์ (Picture completion) การจัดเรียงรูป (Picture arrangement) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับแบบทดสอบที่เกี่ยวกับด้านภาษา (Verbal test) นอกจากนี้การคิดแบบวิเคราะห์ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มตามอายุ และมีความสัมพันธ์ กับความพร้อมการเรียนรู้ และแรงจูงใจอีกด้วยแบบทิสคริสตัล (Battiste Christal, 1981, p. 35) ได้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการสะท้อนทักษะการคิดโดยตรง กับการพัฒนาทางสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 6 ที่เป็นนักเรียนที่อยู่ในระดับฉลาด โดยแบ่งกลุ่มทดลอง และกลุ่ม ควบคุม นักเรียนทั้งหมดจะได้รับการทดสอบการคิดเชิงตรรกศาสตร์ ซึ่งจำแนกเป็น 4 ระดับ พัฒนาการทางสติปัญญา กลุ่มทดลองจะได้รับการสะท้อนทักษะการให้เหตุผล โดยใช้โปรแกรมการ พัฒนาความสามารถการคิดเชิงอนุมาน และอนุมาน โดยใช้เวลา 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาการทางสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนหญิงมีทักษะการคิดเชิง ตรรกศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนชาย ส่วน IQ. และการทดสอบการคิดเชิงตรรกศาสตร์มีความสัมพันธ์ กัน และ เลวิน (Leven, 1983 อ้างอิงใน อุไร มะวิญญธร, 2543) ที่ทำ การวิจัยกับนักเรียน 19 ประเทศพบว่า นักเรียนจะปฏิบัติงานได้ดีในกรณีทำงานเหล่านั้น ใช้ความสามารถด้านการคิด ด้าน ความรู้ ความจำ (knowledge) และจะปฏิบัติงานได้ดีพอสมควรเมื่อเป็นงานที่ใช้ความสามารถ ด้านการคิดที่ซับซ้อน เช่น การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน

ลัมพกิน (Lumpkin, 1991 : Abstract อ้างอิงใน ฤทัย คงชาติ, 2544, หน้า 63) ได้ศึกษา ผลการสะท้อนทักษะการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคม ศึกษา ของนักเรียนระดับ 5 และ 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อได้สะท้อนทักษะการคิดวิเคราะห์แล้ว นักเรียนระดับ 5 และ 6 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ที่ไม่แตกต่างกัน นักเรียนระดับ 5 ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ไม่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนระดับ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทน ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

พรวาเว็ต (Prawat, 1991 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี และคณะ, 2544, หน้า 24)

ได้กล่าวถึงการทดสอบจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่ามีนักศึกษาอเมริกันระดับปริญญาตรีจำนวนน้อยมากที่สามารถทำ ข้อสอบที่ต้องใช้ทักษะการคิดซับซ้อนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

กิลลิส (Gillis. 1985, p. 340 - A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน และด้านภาษาของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 93 คน โดยใช้และไม่ใช้หนังสือพิมพ์เสริมนาน 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนความเข้าใจในการอ่าน ของกลุ่มที่ใช้หนังสือพิมพ์เสริมสูงกว่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ไม่ใช้หนังสือพิมพ์เสริม และคิง (King. 1996, p. 2179 - A) ได้จัดทำโครงการสอนอ่านโดยใช้เอกสารเสริมจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาโครงการสอนอ่านโดยใช้หนังสือพิมพ์เสริม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้โครงการดังกล่าวที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน

และคำศัพท์ของนักเรียนเกรด 5

3. ศึกษาเจตคติและความสนใจของครูผู้สอนและผู้เรียนต่อโครงการดังกล่าว

ในการศึกษาทดลองของ คิง (King. 1986) ผู้เรียนกลุ่มทดลองเรียนการอ่านโดยใช้เอกสารเสริมจากหนังสือพิมพ์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 20 - 25 นาที ใช้เวลา 12 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนการอ่านตามปกติ ผลการทดลองปรากฏว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่านและคำศัพท์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าเอกสารเสริมจากหนังสือพิมพ์มีผลต่อผู้เรียน กลุ่มความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ แตกต่างกันอย่างไรรอบ้าง

อย่างไรก็ตามครูผู้สอนและนักเรียนที่เกี่ยวข้อง รู้สึกพอใจกับการใช้เอกสารเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นจากหนังสือพิมพ์ดังกล่าว เพราะจัดทำขึ้นอย่างดี ใช้สะดวก และมีส่วนจูงใจผู้เรียนได้มาก และ Millman (1982) ได้ศึกษาวิจัย การนำนิตยสารมาใช้ในการสอนภาษา และวัฒนธรรมฝรั่งเศสควบคู่ กับแบบเรียนกับนักศึกษาวิทยาลัยปีหนึ่ง โดยการนำไปใช้เป็นกิจกรรมเสริมบทเรียนครั้งละ 30 นาที พบว่า นักศึกษาได้รับเนื้อหาทางด้านภาษา และวัฒนธรรมที่เป็นจริง และมีโอกาสปฏิสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารมากขึ้น อย่างไรก็ตามครูผู้สอน และนักเรียนที่เกี่ยวข้อง รู้สึกพอใจ กับการใช้เอกสารเสริม การอ่านที่สร้างขึ้นจากหนังสือพิมพ์ดังกล่าว เพราะจัดทำขึ้นอย่างดี ใช้สะดวก และมีส่วนจูงใจผู้เรียนได้มาก

6.2 งานวิจัยในประเทศ

จักรกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ (2547) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน แบบวัดความสามารถ ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน และการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ผลการศึกษาพบว่าชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.06 ถึง 1.00 ความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มทดลอง มีค่าเท่ากับ 83.76/86.77 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

ภัทราพร ปรีโยทัย (2551) ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.20/81.42 ซึ่งมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และปรีชญา วันแฉ่น (2551) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมฝึก ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จาก บทความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย 88.15/87.64 และสุวิรัตน์ จรัสแผ้ว (2549) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หลังเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนการสอนต้องมีการพัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนต้องหาวิธีที่ ให้ ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์โดย เน้นกระตุ้นให้คิด การใช้เหตุผล การวิเคราะห์ ส่งผลให้นักเรียน มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ทั้งด้านความรู้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการวัดประเมินผลการคิดในลักษณะต่างๆ เหล่านี้ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายดังที่ กล่าวมา ซึ่งล้วนส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทั้งสิ้น